

Nya Åminne

Nya Åminne, Värnamo socken

Nya Åminne är en bruksmiljö intill Vidösterns västra strand som är Jönköpings läns enda välbevarade järnbruk från början av 1900-talet. Bruket uppfördes i nära anslutning till den nya järnvägssträckningen mellan Skåne och Småland. Råvaran, fosforrikt sjö- och myrmalm hämtades i sjöarna Vidöstern och Bolmen. Kulturmiljön består av bl. a en masugn benämnd "Ferrum" ifrån 1900, en kollada och ett våghus av trä, en stationsbyggnad, en banvaktsstuga och en disponentvilla.

Bruksmiljön är ett särskilt värdefullt industrihistoriskt minne och länets enda välbevarade järnbruk med bibehållen karaktär från sekelskiftet 1900. Åminne bruk är den enda platsen i länet där man kan följa järnets väg från myrmalm via masugn och gjuteri till färdig produkt. Helhetsmiljön är unik och ger en god bild av drivkrafterna bakom ett brukssamhälles framväxt kring sekelskiftet 1900.

Nydala

Nydala, Nydala kloster och Nydala socken

Nydala kloster är en kulturmiljö med ruiner från 1100-talet och är ett av Sveriges äldsta cisterciensklöster. Klosteranläggningen är ett av Smålands förnämsta kulturminnen. Klostret Sancta Maria de Nova Valle, Nydala, instiftades 1143 av cisterciensmunkar utsända från Clairvaux i Frankrike. Klosteranläggningen består av ett mindre kapell, en portkyrka, ruiner från konventsbyggnaderna, ruiner av ett par stenhus och klosterstallet.

Nydala kloster är unikt genom att det anlades fullständigt enligt ordensstiftarens intention i ett område avskilt från bebyggda trakter. Nydalas arkitektur har därmed franska förebilder där det rakt avslutade koret med rundbågiga och runda fönster är karakteristiska inslag. Klostret förstördes delvis av danskarna under 1500-talet.

Delar av klosterbyggnaderna renoverades runt 1680. Barockinredningen är från denna tidsperiod liksom församlingskyrkan i det östra byggnadspartiet. Under reformationen drogs klostrets markegendomar in och underställdes Kronan. Marken förvaltades av Peder Skrivare till 1527 då Nydala herrgård skapades ur delar av klostergodset. Godsets äldsta huvudbyggnad uppfördes kring 1650. Den nuvarande huvudbyggnaden från 1790 är ett av länets bästa exempel på sengustaviansk arkitektur.